

Umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytið
Borgartún 26
105 Reykjavík

Reykjavík 14. ágúst 2026

Bls. | 1

Efni: Umsögn um frumvarp til til innleiðingar á tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 2018/2001 um að auka notkun orku frá endurnýjanlegum orkugjöfum

Hinn 14. júlí síðastliðinn birti Umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytið drög að frumvarpi til laga til innleiðingar á tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 2018/2001 um að auka notkun orku frá endurnýjanlegum orkugjöfum (EES-réttur). Frumvarpsdrögin hafa verið tekin til skoðunar á vettvangi SVÞ – Samtaka verslunar og þjónustu.

Gjaldskrárákvæði sem stuðla að orkuskiptum.

Í 14. gr. frumvarpsdraga er kveðið á um nýja málsgrein, svohljóðandi:

„Gjaldskrár dreifiveitna skulu sérstaklega taka mið af virkum notendum og orkusamfélögum. Dreifiveitur skulu ekki hindra rétt þeirra til að framleiða, neyta, geyma eða selja eigin raforku.“

Samtökin telja að við breytingu á 17. gr. a. í núverandi raforkulögum nr. 65/2003, sé nauðsynlegt að taka einnig til skoðunar hvort ákvæðið styðji með nægjanlegum hætti við að gjaldskrár dreifiveitna stuðli að uppbyggingu hleðsluinnviða.

Hleðslustöðvar, sérstaklega hraðhleðslustöðvar, einkennast af stopulli notkun með mjög háum afltoppum. Hefðbundnir afltaxtar dreifiveitna, sem oft miða við hæsta 15 mínútna topp mánaðarins eða ársins, geta reynst rekstri hleðslustöðva þungir, þar sem einstaka hleðslur geta haft mikil áhrif á kostnað fyrir allan mánuðinn þótt tekjur hleðslustöðvarinnar séu takmarkaðar.

Reglur og gjaldskrár er varða afltoppa voru ákvarðaðar að miklu leyti til áður en yfirstandandi orkuskipti hófust. Því eru þær miðaðar við aðra tegund viðskipta en hleðslustöðvar. Ekki síst skiptir þar máli að rekstraraðilar hleðslustöðva hafa lítið um það að segja hvenær viðskiptavinir ákveða að hlaða bifreiðar sínar. Í nefndaráliti meiri hluta atvinnuveganefndar frá 2021 (þskj. 1625) er fjallað um það bil sem er á milli „stórnótenda“ (sem semja beint við Landsnet) og „almennra notenda“. Þar kemur fram hvatning til að skilgreina „millistóra notendur“ og endurskoða gjaldskráruppbyggingu. Þetta bendir til þess að löggjafinn telji þörf á endurskoðun til að mæta aðilum sem skera sig frá meirihluta fyrirtækja en ná ekki viðmiðum stórnótenda.

Því hvetja samtökin til þess að betur sé hugað að því hvernig gjaldskrár dreifiveitna geti stuðlað að framgangi orkuskipta í vegasamgöngum.

Skráningarskylda í gagnagrunn og viðurlög

22. gr. frumvarpsdraga kveður á um nýja skyldu eldsneytisbirgja og rekstraraðila til skráningar á hinum ýmsu upplýsingum í gagnagrunn ESB eða áþekkan íslenskan gagnagrunn.

Bls. | 2

Samtökin telja nauðsynlegt að tekið sé fram með skýrum hætti hvaða eldsneyti, íblöndunarefni og/eða efnasambönd falla undir þessa skráningaskyldu. Þá telja samtökin ekki síður nauðsynlegt að eldsneytisbirgjum og rekstraraðilum sé gert skýrt hvað fellur utan þessarar skyldu. Eins er ekki síst mikilvægt að við undirbúning reglugerðar ráðherra sé þess gætt að ekki sé gengið lengra í efnislegum kröfum um skráningu en sem nemur því sem tilskipunin tilgreinir sem nauðsyn.

Samtökin telja þó mikilvægast að svo stöddu að beina sjónum að því að frumvarpsdrög ganga allt of langt í þeim viðurlögum sem kveðið er á um í 24. gr. frumvarpsdraga, bæði hvað varðar ásetningsstig og þunga viðurlaga. Í 4. mgr. 24. gr. frumvarpsdraga er þannig kveðið á um heimild til 500.000 kr. dagsekta verði eldsneytisbirgir eða rekstraraðili ekki við áskorun um úrbótum á upplýsingagjöf innan þess frests sem stjórnvöld veita.

Í 5. mgr. 24. gr. frumvarpsdraga er svo kveðið á um eftirfarandi:

*„Umhverfis- og orkustofnun er heimilt að leggja stjórnvaldssekt á rekstraraðila eða eldsneytisbirgi sem af ásetningi eða **gáleysi** veitir rangar eða villandi upplýsingar samkvæmt 4. gr. eða 4. gr. a, enda hafi upplýsingarnar haft **eða getað haft áhrif á talningu eldsneytis til markmiða eða skyldna samkvæmt lögum þessum eða stjórnvaldsfyrirmælum settum á grundvelli þeirra. Stjórnvaldssektir geta numið frá 100.000 kr. til 10.000.000 kr. [...]**“ (leturbr. SVÞ)*

Í fyrsta lagi verður að benda á að ásetningsstig til að veita rangar upplýsingar er óásættanlega lágt. Almennt gáleysi í þessu samhengi getur ekki talist mæta neinu meðalhófi. Sér í lagi þegar sektarfjárhæð hefur tilgreind neðri mörk og getur því ekki verið lægri en 100.000 kr. Að sama skapi verður ekki hjá því litið að engin reynsla er enn sem komið er til staðar hjá stjórnvöldum um hvernig kröfur um upplýsingagjöf verði úr garði gerðar eða hvaða upplýsingum er skylt að miðla. Af því leiðir að kröfur til skýrleika þess brots sem viðurlögum er ætlað að ávarpa verða vart fyrir hendi fyrr en nokkur stjórnsýsluframkvæmd hefur þróast. Að endingu er ljóst að of langt er gengið þegar aðeins er gerð krafa um að hinar röngu upplýsingar kunni mögulega að hafa haft áhrif, án þess að sýna þurfi fram á að nokkrar afleiðingar hafi raungerst.

Samtökin telja því mjög mikilvægt að viðurlagaákvæði þetta verði tekið til gagngerrar skoðunar, með það fyrir augum að meðalhófs sé gætt. Sé það ekki gert, er fælingarmáttur þessa ákvæðis langt umfram tilefni. Eykst þá hættan á því að mögulega fæli það aðila frá því að taka þátt og leggja sitt af mörkum til orkuskipta. Viðurlagaákvæðið virðist með öðrum orðum hafa misst sjónar af markmiðinu um að *auka notkun orku frá endurnýjanlegum orkugjöfum*.

Áframhaldandi aðgát vegna samkeppnishæfni.

Undanfari frumvarpsdraga, þ.e. áformakjal, var birt á samráðsgátt í upphafi árs 2026. Samtökin lögðu fram [umsögn um áformaskjal til frumvarpsdraga \(mál S-16/2026\)](#). Þar kemur fram sú afstaða að

Bls. | 3

„Þrátt fyrir skýra stefnu um orkuskipti er jarðefnaeldsneyti enn sem komið er nauðsynlegur hluti af orkusamsetningu Íslands, einkum í samgöngum og flutningum. Við mótnun og innleiðingu krafna samkvæmt RED II um íblöndun í jarðefnaeldsneyti þarf því að taka mið af raunverulegum framboðsskilyrðum lífeldsneytis og annarra íblöndunarefna á alþjóðlegum mörkuðum. Framleiðsla á lífeldsneyti og íblöndunarefnum hefur ekki haldið í við þá eftirspurn sem skapast hefur, m.a. vegna íblöndunarkrafna sem settar hafa verið innan Evrópusambandsins. Á meðan ójafnvægi er á milli framboðs og eftirspurnar er fyrirsjáanlegt að áfram verði verulegur verðþrýstingur á íblöndunarefni, með tilheyrandi áhrifum á samgöngu- og flutningskostnað.

[...]

Samkvæmt 25. gr. tilskipunar (ESB) 2018/2001 skulu ríki stefna að því að hlutdeild endurnýjanlegrar orku í endanlegri orkunotkun í flutningageiranum nái 14% árið 2030, m.a. með því að tryggja að eldsneytisbirgjar uppfylli þá kröfu. Í því samhengi ber að hafa í huga að samkvæmt tilskipuninni falla raforkusalar einnig undir hugtakið eldsneytisbirgjar. Komi til innleiðingar telja samtökin mikilvægt að stjórnvöld miði við hlutfall heildarnotkunar endurnýjanlegrar orku í vegasamgöngum, en ekki orkusamsetningu einstakra eldsneytisbirgja. Á Íslandi fer meirihluti raforkunotkunar í samgöngum fram með heimahleðslu, á meðan smæð markaðarins og raforkuverð hafa leitt til þess að uppbygging hleðslustöðva á vegum raforkusala hefur gengið hægar en ráð var gert fyrir. Í b-lið 1. mgr. 27. gr. tilskipunarinnar er gert ráð fyrir að endurnýjanleg raforka teljist með í útreikningi á markmiðinu, og í 87. efnisgrein aðfararorða hennar er jafnframt lögð áhersla á að beita megi margföldurum til að tryggja að tekið sé tillit til jákvæðra áhrifa rafknúinna samgangna, einkum þegar raforka er veitt til ökutækja utan hefðbundinna mælikerfa, svo sem við heimahleðslu. Í ljósi þessa telja samtökin mikilvægt að íslensk stjórnvöld fari fram á að heimilt verði að beita aðferðafræði og margföldurum sem endurspeglar íslenskar aðstæður, þar á meðal hátt hlutfall heimahleðslu, endurnýjanlega raforkuframleiðslu og stöðu raforkumarkaðarins. Áhersla ætti jafnframt að beinast að því að tryggja frekari uppbyggingu innlendar endurnýjanlegrar raforkuframleiðslu, fremur en að auka íblöndunarkröfur í eldsneyti í vegasamgöngum.“

Í ljósi þessara orða má líta jákvæðum augum á eftirfarandi fullyrðingu í 3. kafla greinargerðar með frumvarpsdrögum:

„Frumvarpið gengur ekki lengra en nauðsynlegt er til að innleiða viðeigandi ákvæði tilskipunar Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 2018/2001. Markmið breytinganna er fyrst og fremst að tryggja fullnægjandi lagastoð fyrir framkvæmd reglna tilskipunarinnar og nánari útfærslur hennar í reglugerðum. Þá felur frumvarpið ekki í sér sjálfstæða hækkun á lágmarkshlutdeild endurnýjanlegs eldsneytis eða nýja íblöndunarskyldu umfram það sem leiðir af gildandi lögum og stjórnvaldsfyrirmælum settum á grundvelli þeirra.“

Engu að síður telja samtökin fulla ástæðu til að halda til haga og ítreka fyrri varnaðarorð, svo ekki komi til breytinga á frumvarpsdrögum hvað þetta varðar í frekari meðförum frumvarpsdraga.

Samantekt

Samtökin telja tímabært að hugað sé að umgjörð laga og reglugerða er snúa að gjaldskrár dreifiveitna, n.t.t. afltaxta, m.t.t. hleðsluinnviða. Því hvetja samtökin til þess að áframhaldandi vinna við frumvarp þetta taki mið þessari þörf og óska eftir samráði við ráðuneytið um slíka vinnu. Samtökin telja enn fremur að viðurlagaákvæði frumvarpsdraga séu of íþyngjandi og geti gengið gegn þeim markmiðum sem að er stefnt.

Bls. | 4

Virðingarfyllt,

f.h. SVP – Samtaka verslunar og þjónustu

Kristinn Már Reynisson
lögfræðingur